Vanhus- ja lähimmäispalvelun liitto ry

Ympäristövaliokunta

YmV@eduskunta.fi

LAUSUNTO

16.6.2017

Viite: Pyydetty kirjallinen lausunto (Ympäristövaliokunta tiistai 20.06.2017 klo 10:00 / HE 15/2017 vp / Asiantuntijapyyntö)

Asia: HE 15/2017 vp Hallituksen esitys eduskunnalle maakuntien perustamista ja sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen uudistusta koskevaksi lainsäädännöksi sekä Euroopan paikallisen itsehallinnon peruskirjan 12 ja 13 artiklan mukaisen ilmoituksen antamiseksi ja HE 47/2017 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi asiakkaan valinnanvapaudesta sosiaali- ja terveydenhuollossa sekä valtiontalouden tarkastusvirastosta annetun lain 2 §:n muuttamisesta / Vanhus- ja lähimmäispalvelun liitto Valli ry:n asiantuntijalausunto hallituksen esityksiin liittyvistä, valtion tukemaa asuntotuotantoa koskevista näkökohdista

Vanhus- ja lähimmäispalvelun liitto Valli ry kiittää mahdollisuudesta tuoda esiin näkökantojaan valmisteilla olevaan lainsäädäntöön.

Vanhus- ja lähimmäispalvelun liitto Valli ry:n mukaan hallituksen yllämainitulla esityksillä koskien asiakkaan valinnanvapautta sekä sosiaali- ja terveydenhuollon uudistusta voi toteutuessaan olla huomattavan suuria vaikutuksia tuetuissa vuokra-asunnoissa asuville ihmisille.

Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksessa vastuu erityisryhmien asumispalveluista on siirtymässä kunnilta maakunnille. Maakunnille on siirtymässä myös asukasvalintaa koskevien säädösten valvonta, samoin kuin lausunnon anto liittyen erityisryhmien asuntojen valtionrahoitukseen.

Tällä hetkellä kuntien järjestämisvastuulla olevissa palveluasunnoissa asuvat ihmiset maksavat asumisestaan vuokraa, jonka perusteena ovat arvonlisäverottomat kustannukset. Hallituksen esityksen seurauksena tilanne palveluasunnoissa asuvien ihmisten kohdalta kuitenkin muuttuisi ratkaisevasti. Kun kunnat tällä hetkellä saavat palautuksena arvonlisäverottomaan toimintaan liittyvän veron, ei maakunnallisesti järjestettyyn toimintaan enää sovellettaisi arvonlisäveron palautusta.

<u>Lakiuudistuksen vaikutukset palveluasumisessa asuville ihmisille:</u>

Asunnoissa jo asuvien vanhusten kohdalla muutos merkitsisi, että arvonlisäveron palauttamatta jättäminen jouduttaisiin siirtämään vuokrien hintoihin. Toteutuessaan

Hämeentie 58−60 A 52
00500 HELSINKI
Puh. 050 330 5884

www.valli.fi
etunimi.sukunimi@valli.fi

muutos tarkoittaisi, että palveluasunnoissa asuvien ihmisten vuokra nousisi arvonlisäveron verran. Käytännössä tämä tarkoittaa n. 100 – 150,- / kk. Muutos koskee sekä uusia rakennettavia että nykyisiä kohteita.

Valtion tuella rahoitetuissa asunnoissa asuu kaikkein pienituloisimpia ihmisiä, jotka ovat pienituloisuuden ja vähävaraisuuden sekä muutoin vaikean elämäntilanteen takia saaneet oikeuden erityisryhmille tarkoitettuun asumiseen. Suurin tällainen ryhmä ovat vanhukset. Palveluasumisessa asuville vanhuksille kasautuu asumismenojen lisäksi usein myös raskaita kuluja mm. hoivasta, terveyspalveluista ja lääkkeistä. Vuokrien korotukset merkitsisivät, että heidän kohdallaan kohonneet kustannukset tulisivat kokonaisuudessaan maksettaviksi sekä toimeentulotukimenoina että asumistukimenoina.

Niiden asukkaiden kohdalla, jotka eivät kykene itse maksamaan odotettavissa olevia suuria vuokrankorotuksia, kulut tulisivat maksettaviksi asumistukijärjestelmän kautta. **Asukkaan itse maksaman vuokraosuuden näin mittava korotus johtaa kohtuuttomiin tilanteisiin. Mikäli arvonlisäveroa koskeva muutos toteutuisi, on sen aiheuttamat muutokset kokonaisuudessaan otettava huomioon muissa asuisen tukijärjestelmissä.**

Lakiuudistuksen vaikutukset valtion myöntämille palveluasuntokohteille:

Jos vuokratasot nousisivat näin merkittävästi, valtion tuella rahoitetut kohteet eivät enää olisi kilpailukykyisiä palveluasumisen kiinteistöjen kilpailutuksessa. Valtio takaa kiinteistöille myönnetyt lainat, jonka johdosta kiinteistöjen päätyminen tyhjilleen tai vajaakäyttöön, olisi ongelmallista sekä palveluntuottajalle että valtiolle.

Toteutuessaan muutos tulisi ennen kaikkea koskemaan järjestötaustaisia ja yleishyödyllisiä palvelutuottajia, joiden palveluasuntokannasta isompi osa on rahoitettu valtion tuella. Pienten kotimaisten toimijoiden joutuminen tätä kautta haastavampaan ja tukalampaan asemaan tulisi keskittämään markkinoita vielä nykyistäkin enemmän suurille monikansallisille hoiva-alan toimijoille.

Asuntoa hakeva vanhus voi toimintakykynsä ja hoivan tarpeen perusteella tarvita palveluasumista. Hän ei valtion tukemaa palveluasuntoa kuitenkaan saa, jos hänen tulonsa tai varallisuutensa ylittävät tietyt rajat. Tällaisessa tapauksessa asukas joutuu valitsemaan vapaarahoitteisen palveluasunnon. Monilla paikkakunnillla ei kuitenkaan ole vapaarahoitteisia asuntoja. Valtion tuella rahoitetun palveluasumisen tuottaja vastaa siitä, että hän noudattaa asukasvalintasäädöksiä valitessaan kriteerit täyttävän asukkaan palveluihin.

Jo tällä hetkellä osa vanhuksista pitää palveluasumisen vuokratasoa korkeana, ja he yrittävät sinnitellä asumistaan ilman tarvitsemiansa palveluita ja riittävää tukea vanhassa kodissaan, koska taloudellista liikkumavaraa ei juurikaan ole. Tämän suuntauksen kasvu tulisi lisäämään eriarvoisuutta, mutta myös yhteiskunnan kuluja myöhemmässä vaiheessa, koska pidempiaikaiset raskaamman hoivan palvelut ovat huomattavasti kalliimpia. Kun vanhus saa tarvitsemansa palvelut oikea-aikaisesti, on se sekä inhimillisempää että vanhuksen toimintakykyisyyden näkökulmasta pidemmällä aikavälillä kustannustehokkaampaa. Myös vanhusten omaiset saattavat vaikuttaa tehtävään

Hämeentie 58−60 A 52
00500 HELSINKI
Puh. 050 330 5884
www.valli.fi
etunimi.sukunimi@valli.fi

päätökseen palveluasumiseen siirtymisessä, jos heille on epäselvää, kuka vuokran todellisuudessa maksaa. Vanhukset kuuntelevat usein omaisten mielipidettä asioissa ja saattavat sen perusteella hylätä heille tarjotun palveluasumisen vaihtoehdon. **Hinta/kustannukset vanhukselle tulisi olemaan nykyistä enemmän määräävässä asemassa palveluvalintoja tehtäessä laatuun nähden. Tätä suuntausta ei Valli ry kannata.**

Näiden yllämainittujen seurausvaikutusten johdosta Vanhus- ja lähimmäispalvelun liitto ***Valli ry esittää, että näin nyt toteutettavassa laajassa Sote-uudistuksessa ei muutettaisi voimassaolevaa alv-palautuksen käytäntöä. Alv-palautuksen muutos ei saa koskea ennen uudistusta käytössä olleita kiinteistöjä eikä myöskään tulevaa toimintaa.***

Asiakassetelin ja henkilökohtaisen budjetin käyttöä koskevissa säädöksissä tulisi Valli ry:n mielestä mainita palveluasunnoista noudatettavista asukasvalintasäädöksistä. Tämä siksi, koska käytännössä asiakkailla tulee olemaan rajoituksia valinnanvapauden piirissä olevissa palveluissa, kun he valitsevat asiakassetelillä tai henkilökohtaisen budjetin avulla valtionrahoituksen piirissä olevia asumispalveluita. Valli ry:n näkemyksen mukaan näihin asumispalveluihin voi olla haastavaa löytää asiakkaita jatkossa.

Vanhus- ja lähimmäispalvelun liitto Valli ry on valtakunnallinen vanhusalan asiantuntija. Teemme työtä paremman vanhuuden puolesta. Kehitämme jäsenistömme kanssa vanhusalaa ja toimimme järjestölähtöisen vanhustyön edunvalvojana.

Helsingissä 18.6.2017

Hanna-Leena Ojalainen
varapuheenjohtaja

Virpi Dufva
toiminnanjohtaja

Hämeentie 58−60 A 52
00500 HELSINKI
Puh. 050 330 5884

www.valli.fi
etunimi.sukunimi@valli.fi